

вечерње НОВОСТИ

НАПРАВЉА ВЕЛИКИ МОДЕЛ ЗА ВЕЧНОСТ

МАТИСОВ МАРОКО

КАДА ПОСРЕДНИК СЕ
НАЈБОЉИЈЕ ПОЈАВЉУЈЕ
У НАЈБОЉИЈЕ ПОЈАВЉУЈЕ
У НАЈБОЉИЈЕ ПОЈАВЉУЈЕ

ПОЕЗИЈА

- 1. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 2. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 3. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 4. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 5. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 6. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 7. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 8. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 9. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 10. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА

ПРОЗА

- 1. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 2. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 3. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 4. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 5. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 6. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 7. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 8. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 9. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 10. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА

СУБОТА, 6. октобар 2001. • Београд • Горње ХИВ • Цена 15 динара
ЦИНА ГОРА: 0,5 дм • 0,5 км • 25 дм • 100 СМТ • 500 КУНА • <http://www.novosti.co.yu>

ДНЕВНИ ЛИСТ С НАЈВЕЋИМ ТИРАЖОМ У СРЈ

ВЕЛИКИ КУЛТУРНИ
ПОДУХАТ "НОВОСТИ"

ВЕЛИКИ КУЛТУРНИ ПОДУХАТ "НОВОСТИ"

- 1. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 2. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 3. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 4. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 5. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 6. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 7. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 8. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 9. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ
- 10. Јован Дучић: ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ

исти - Бом
- Бом
- Бом
- Бом
- Бом
- Бом
- Бом
- Бом
- Бом
- Бом

ЕДЕРОВСКИ ПЕСНИЧКИ ЈЕСЕНИ

Златни кључ

Златни кључ, велико књижевно
знање које традиционално доде-
љују међународни фестивали поезије
едерска јесен, који ће бити одр-
жан од 16. до 26. октобра долази је ве-
лико мексички песник Омеро Арити,
ико је рекао Чедомир Мирковић,
седнички жирија Арити је добро познат
темама поезије јер је доста преводио
српски језик, а седамдесетих го-

Избор најбољих остав-
рења српске књижевности
XX века заправо предста-
ља избор књига које по-
стоје значајну превалацију
време у коме су настале.
Превалацију владајуће
претичке моделе и фор-
мално-легендарној пара-
дигми времена, таква
остарења постају део
остарења времена.

у светлу овог перфе-
кционог дела Иве
Андрита, пре свега роман
"На Дрини Тупцији" Босне-
корна Андрићева, реченица
исказује дубоку и јасну ми-
сли о улогу појединца у
законитости друштва, о пи-
смама уметности и посто-
вања стварности и живота
о сврси стварности и посто-
вања стварности и живота
о сврси стварности и посто-
вања стварности и живота

КЊИГА ВЕКА

• НЕМАЧКА

ПРОЗА

- 1. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 2. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 3. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 4. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 5. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 6. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 7. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 8. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 9. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 10. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА

ПОЕЗИЈА

- 1. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 2. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 3. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 4. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 5. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 6. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 7. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 8. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 9. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА
- 10. Милош Црњански - НА ДРИНА ТУПЦИЈА

Mali Nemo

Библиотека
МАЛА АНТОЛОГИЈА

Уредници
Манојло Вукотић
Милан Орлић

Књигу препоручују
Др Милисав Савић
Др Добривоје Станојевић

Издавач
Mali Nemo
Јадранска 17, 26000 Панчево
тел/факс: 013/ 318-313
e-mail: malinemo@ptt.yu

Лектура и коректура
Mali Nemo

Дизајн
Mali Nemo

Штампа
Ц-принт, Београд

Тираж
500

РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

КЊИГА ВЕКА

Приредили
Др Александар Јерков
Драган Богутовић

У овој књизи изложени су, без икаквих измјена, избори из књижевности из периода од 1918. до 1945. године. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода.

Избор, из жалости, није могао да обухвати и дела из области поезије, јер је то било неопходно издати у неколико књига. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода.

Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода.

Адреса је поштом: Панчево 2001. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода. Избор је направљен тако да се у њему нађу сва значајна имена и дела из књижевности тог периода.

**Mali
Nemo**

Панчево 2001.

САДРЖАЈ

Драган Богутовић, Александар Јерков: РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА	5
Александар Јерков: БЛИСТАВИ ТРАГ	9
Чедомир Мирковић: БЕЗ НЕДОУМИЦА	11
Драшко Ређеп: ПРЕЛАЗНО И НЕПРОЛАЗНО	12
Михајло Пантић: АНЂЕЛИ НА ВРХУ	14
Даница Андрејевић: ВЕЛИКА ДЕЛА	16
Јован Зивлак: СВЕДОЧАНСТВА О СНАЗИ	18
Милосав Мирковић: ТРЕНУТАК СТРАШНЕ ОДЛУКЕ	20
Светислав Јованов: ВИШЕ ОД ОДЛИЧНОГ	22
Гојко Божовић: ПУНОЋА МАШТЕ	23
Драган Недељковић: ИЗВОР НАДАХНУЋА	25
Ненад Шапоња: НЕПОРЕЦИВ ВРХУНАЦ	27
Бранко Поповић: ПРЕСТИЖНА ФОРМА	29
Драган Орловић: САСВИМ ЛИЧНО	31
Зоран М. Мандић: СОКОВИ ДУШЕ	32
Драгољуб Стојадиновић: ДЕЦЕНИЈЕ СМРТИ	34
Игор Маројевић: ЦИНИЗАМ ЈЕЗИКА	36
Јелка Ређеп: ТАНАНО ПАМЋЕЊЕ	38
Миодраг Д. Игњатовић: ЉУДСКИ УСУД	40
Часлав Ђорђевић: ЗАЧАРАНИ СВЕТОВИ	42
Мирко Демић: КРЕАТИВНИ ДИЈАЛОГ	44
Јасмина Ахметагић: ЗАДИВЉУЈУЋА МАШТА	46
Бојан Јовановић: ДУХОВНО УПОРИШТЕ	48
Мирослав Радоњић: ВЛАСТИТЕ ИСТИНЕ	50
Зоран Богнар: ИЗБОР ТРЕНУТКА	52
Васа Павковић: ЗЛАТНА ПЕРА ЗА ВРЕМЕНА	53
Душица Потих: ДОБАР ВОДИЧ	55
Саша Радојчић: ВЕЛИКИ ВЕК	57

Милутин Лујо Данојлић: ВРЕМЕ УСПОНА	59
Васо Милинчевић: НОВИ ВАЛЕРИ	61
Горан Станковић: ЕКСТАЗА ЈЕЗИКА	63
Драгомир Брајковић: БУРНО ВРЕМЕ ВЕЛИКОГ УСПОНА	65
Павле Зорић: СТРОГИ ИЗБОР	67
Милорад Ђурић: ТЕМЕЉНЕ ВРЕДНОСТИ	68
Сава Дамјанов: БИТНЕ ПРОМЕНЕ	70
Тања Поповић: ДВА ПУТА ЦРЊАНСКИ	72
Зоран Славић: ВЕК – НЕДОВРШЕН	74
Владимир Гвозден: ВЕЛИКИ МАЈСТОРИ	76
Лидија Томић: МЕТАФОРА ВЕКА	78
Ђорђе Писарев: ОСТВАРЕНИ ПРОСТОР	80
Милена Стојановић: ПОЕТСКА СРЖ ЕПОХЕ	82
Мићо Цвијетић: КВАЛИТАТИВНИ ПОМАЦИ	84
Слађана Јовановић: ЗНАТНА ДУБИНА	86
Милутин Ђуричковић: ЛИЧНА БИБЛИОТЕКА	88
Зоран Ђерић: СТОЛЕЋЕ (БЕЗ) СРЕЋЕ	90
Василије Радикић: ЧУДЕСНА ТРАГАЊА	92
Вук Крљевић: У СВЕТСКОЈ БАШТИНИ	94
Милосав Ђалић: ВЕЧИТА СВЕЖИНА	95
Ратко Делетић: ДУБОКИ ТРАГОВИ	97
Ненад Манојловић: РАСКОШ НАШЕГ ДУХА	99
Милан Орлић: МОДЕЛ ЗА ВЕЧНОСТ	100
Милан Ђорђевић: ДУБИНА ЈЕЗИКА	102
Петар Арбутина: ПОБЕДЕ И ПОСРНУЋА	103
Тања Крагујевић: ПРЕСУДНА ДЕЛА	105
Јован Јанићијевић: ВЕК ПРОЗЕ	106
Хаци Драган Тодоровић: ТРЕНУТНА БЛИСКОСТ	108
Мирослав Алексић: ЗА ПУСТО ОСТРВО	109
Благоје Баковић: ЗРЕЛИ ПЛОДОВИ	110

Сава Бабић: ВЕК РОМАНА	111
Јасмина Михајловић: ДОДИР БОЖАНСКОГ	113
Петар Пијановић: СТВАРАЛАЧКА ЗРЕЛОСТ	114
Фрања Петриновић: СЛОЖЕНА МАПА	116
Радомир В. Ивановић: ДУХОВНЕ ВЕРТИКАЛЕ	118
Александар Јовановић: МОДЕРНА СВЕСТ	120
Миро Вуксановић: КЉУЧНЕ РЕЧИ	122
Љубинка Милинчић: У КОРАК С ЕВРОПОМ	124
Гојко Тешић: ДУХ МОДЕРНОСТИ	126
Јожеф Ј. Фекете: ПРЕДНОСТ РЕГИОНА	128
Петру Крду: ШТА ЋЕ ОСТАТИ?	130
Саша Хаци Танчић: УКРШТЕНЕ ПОЕТИКЕ	132
Драган Хамовић: ДРЕВНО И МОДЕРНО	134
Јован Чађеновић: СЛИКЕ ВРЕМЕНА	136
Жарко Ђуровић: АУРА ВЕЧНОСТИ	137
Стојан Ђорђић: СА ДВА ИЗВОРА	139
Бојана Стојановић-Пантовић: ПУТЕВИ МОДЕРНОГ	141
Ристо Василевски: ТРЕЗОР ДУХА	143
Милета Аћимовић Ивков: ЗЛАТНИ ВЕК	145
Слободан Костић: ИЗБОР ЧИТАОЦА	147
Мирко С. Марковић: СНАГА ЕМОЦИЈА	149
Огњен Лакићевић: РЕМЕК-ДЕЛА	151
Младен Весковић: НА ВЕЛИКА ВРАТА	152
Милош Петровић: ОЛУПИНЕ ИДЕАЛА	154
Јасмина Тонић: МОДЕРНО ОСЕЋАЊЕ	156
Александар Јерков: ОСВРТ НА ИЗБОР КЊИГЕ ВЕКА	159

Драган Богutowић
Александар Јерков

РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

У овој књизи изложени су, без икаквих накнадних промена, резултати највећег подухвата ове врсте код нас – избора најзначајнијих прозних и песничких дела српске књижевности XX века. Избор је замишљен као веома широко вођена анкета која је трајала више од годину дана. Учесници су позвани да без икаквих ограничења изаберу десет песничких и десет прозних дела. Да ли ће то бити појединачне песме, циклуси или збирке, односно појединачне приче, збирке прича, романи, или неки другу прозни облици, попут путописа или мемоара, остављено је учесницима анкете да одаберу. Разлог за то је једноставан, овде се није тражио одговор одређен по жанровима, већ једна целовита слика односа према наслеђу XX века у књижевности. Учесници су гласали за (највише) десет дела, а њихов редослед – осим првог изабраног дела - није био важан. Бирало се које ће дело имати највише првих места и највише укупних пласмана на листама.

Избор, на жалост, није могао да обухвати и драму, пре свега због тога што је велика разлика између штампаних драмских текстова и њиховог *живоћа* на сцени, те оцена једне и друге врсте успелости. Ни позвани сарадници у нашим условима нису једнако компетентни за избор поезије и прозе, односно драме, па би то методолошки компромитовало резултате читаве анкете. Зато остаје да се овај други део избора, који треба да обједини гласове познавалаца књижевности и познавалаца позоришта, засебно организује.

Избор десет најзначајнијих песничких и прозних дела чији ток и исход се овде објављују нема преседана у нашој књижевности. Његови резултати су најбољи показатељ стања укуса и односа према наслеђу српске књижевности XX века. Резултати су занимљиви не само за историчара књижевности и културолога, већ су и социолошки поучни. Ова књига доноси драгоцен материјал који ће несумњиво бити повод будућих анализа и коментара. Зато их овде нећемо оптерећивати свим закључцима до којих се већ сада може доћи, него ћемо ову књигу опремити само за ову прилику прилагођеним коментарима који су штампани током објављивања анкете. То ће књигу учинити веродостојном, а читаоцу пружити прилику да сам изведе закључке.

Анкета је покренута почетком 1999, али је због бомбардовања била прекинута и настављена је тек након што су овај ужас и чисто зло престали. Резултати су објављивани до лета 2000, али коначан исход избора нису знали ни организатори све док није одлучено да се анкета заокружи последњом групом приспелих гласова. Уколико на крају можда недостаје још неколико познатих

имена, онда треба одмах рећи да им је позив био упућен, али су се неки до последњег тренутка премишљали, а други упорно избегавали да дају своје листе одабраних дела. То би се могло коментарисати на различите начине, али се стекао утисак да је проблем био у избору живих писаца.

У међувремену је режим Слободана Милошевића наметнуо новог главног уредника и пореметио рад редакције *Вечерњих новостии* па је анкета приведена крају на дискретнији начин но што је то природа подухвата захтевала. Ово је прилика да се и та неправда делимично исправи, а пре свега да се сарадницима коју су учествовали у овој анкети још једном најсрдачније захвали.

Анкету је замислио уредник културе у *Вечерњим новостиима* Драган Богutowић, а као стручни консултант обликовао ју је др Александар Јерков, доцент за Српску књижевност XX века на Филолошком факултету у Београду. Обухваћен је анкетом неувобичајено велики број учесника уз изузетан одзив сарадника. Позвано је преко сто најугледнијих сарадника чији је рад везан за књижевност и културу, посебно књигу. Током године објављено је преко осамдесет приспелих одговора, по чему се анкета може сматрати веома успешном. Први циљ у избору сарадника био је да они не буду само из редова универзитетских стручњака и критичара, него да они који пишу о делима, прате савремену књижевност, уређују културне рубрике или раде у библиотекама и домовима културе, уз неколицину сарадника *Вечерњих новостии*, представе српску књижевност и њене вредности. Избор, према томе, није естетички строго ексклузиван. Са друге стране, избор је управо због тога у много већој мери репрезентативан него да је обухватио ужи круг сарадника. Већина одговора били су промишљени избори, образложени на врло кратком простору који је сарадницима стављен на располагање, али је било и одговора који нису на истом нивоу. Такви одговори нису искључени из ове анкете не само да је не би пореметили или оставили утисак произвољности коначног исхода анкете, већ и зато што управо у таквом облику показују однос према књижевном наслеђу.

Прилози сарадника штампани су сваке суботе у културном додатку *Вечерњих новостии*. Не може се довољно истаћи колико је важно то што се током читаве, посебно тешке године сваке суботе на страницама тиражног дневног листа могао пронаћи одабрани низ највреднијих дела српске књижевности. Српска књижевност драгоцен је основа развоја српске културе и највиши стваралачки домет на овом тлу.

Сама анкета имала је велики одјек у јавности, била је коментарисана и од недеље до недеље са посебним интересовањем праћена. Њен утицај може се видети и у томе што је током њеног трајања организован по један, премда много скромнији, избор најзначајнијег романа у Загребу и у Сарајеву. Куриозитет своје врсте је да су се нека од највише пласираних дела из наше анкете нашла и у овим изборима посвећеним другим књижевностима.

Сваки избор носи у себи неке црте правде и неправде, и нека техничка ограничења као што су расипање гласова, или различит приступ обликовању листе. Све су то очекиване тешкоће и биле су унапред узете у обзир, пре свега и зато што резултати овог избора нису бројеви које треба утврдити, него општа сазнања која треба истаћи. Дакле, није одлучујуће питање ко ће на крају имати највећи број гласова, рецимо један више од неког другог дела и тако *ио-бедити* – то је лаичко схватање избора. Овде је циљ био да се представи целокупна слика књижевности, па је важнији општи утисак и учинак него коначно одређивање ко је пети или шести.

Упркос томе, сарадници из редакције су припремили и коначне резултате који ће бити изнети на крају књиге, заједно са кометнарима који су их пратили и који су овде прилагођени заједничком објављивању утолико што је из њих изостављено оно што се понавља. Избор је донео интересантна сазнања и показао промене у вредновању неких дела и писаца. То оправдава и његово поновно објављивање, овај пут у виду књиге.

Надамо се да ће читалац у њој пронаћи интересовање које је анкета побуђивала док је трајала, и толико задовољства колико су осећали организатори анкете јер се она успешно одвијала и дала значајне резултате.

Самим образом, если в своем творчестве писатель не стремится к совершенству, то его творчество не может быть признано истинным искусством. Искусство — это не просто умение писать, это умение видеть мир и передавать его в своем творчестве. Писатель должен быть наблюдателем, исследователем, а не просто пересказчиком. Только так он сможет достичь того, что называется искусством. Искусство — это не просто умение писать, это умение видеть мир и передавать его в своем творчестве. Писатель должен быть наблюдателем, исследователем, а не просто пересказчиком. Только так он сможет достичь того, что называется искусством.

Искусство — это не просто умение писать, это умение видеть мир и передавать его в своем творчестве. Писатель должен быть наблюдателем, исследователем, а не просто пересказчиком. Только так он сможет достичь того, что называется искусством. Искусство — это не просто умение писать, это умение видеть мир и передавать его в своем творчестве. Писатель должен быть наблюдателем, исследователем, а не просто пересказчиком. Только так он сможет достичь того, что называется искусством.

Искусство — это не просто умение писать, это умение видеть мир и передавать его в своем творчестве. Писатель должен быть наблюдателем, исследователем, а не просто пересказчиком. Только так он сможет достичь того, что называется искусством. Искусство — это не просто умение писать, это умение видеть мир и передавать его в своем творчестве. Писатель должен быть наблюдателем, исследователем, а не просто пересказчиком. Только так он сможет достичь того, что называется искусством.

Др Александар Јерков

књижевни критичар и професор српске књижевности 20. века
на Филолошком факултету у Београду

БЛИСТАВИ ТРАГ

Каква је сврха анкете, тако тешке и деликатне, која треба да одреди најзначајнија прозна и песничка дела једног века? Каква је сврха избора *Музиковог човека без својстава*, Прустовог *Трагања за изгубљеним временом*, или Џојсовог *Уликса* за најзначајнији роман 20. века, или Елиота, Рилкеа, Валерија за најзначајније песнике, као што су то показале неке друге анкете? Да ли су писци са почетка овог века обележили читаво столеће које ће се, када му се дода још нека прегршт месеци, склопити за нама, управо као и читав миленијум у коме царство небеско опет није било на земљи? И која су то дела из његове друге половине, која још нисмо навикли да видимо у пуном сјају, да ли Пинчонова, Јонсонова, Перекова? Или су овај век обележили *екстраиеријторијални* писци који су земљу порекла заменили земљом избора, од Конрада и Набокова, Јејтса и Бекета, Јонеска и Сиорана, до Руждија и Ишигура? Питања се лако множе, а нисмо ни споменули Мана, Вирџинију Вулф, Броха, Камија, Клода Симона... Није, дакле, реч о избору неког победника, већ о прегледу оних дела без којих се у наредни век не може и не сме ићи, јер је у њима похрањено најбоље што је човеков стваралачки дух могао да повери речима. И то ваља дошапнути читаоцима у нади да ће се таква дела наћи и у њиховим рукама.

А српска књижевност 20. века, шта ћемо од ње понети у векове у којима, да бисмо опстали, морамо бити бољи но што смо поткрај овог столећа? Да смо у књижевности дочекали крај века као што смо га дочекали у животу, ништа у њој не би опстало, али је српски народ, свакад спреман да допринесе свом историјском страдању, управо у књижевности оставио најблиставији траг. Ако постојање Срба има некаквог смисла, као што то осећа свако ко је посвећен српској култури, онда то није због неке биолошке уочене посебности, него зато што се у српској култури и српском језику ствара нешто што је допринос светској стваралачкој заједници народа. И то се види од Светог Саве и Деспота Стефана Лазаревића до Доситеја и Стерије, Вука и Његоша. Тај блистави низ у двадесетом веку наставља се ствараоцима који иду у ред најзначајнијих писаца светске књижевности, пре свега у делу Иве Андрића и Милоша Црњанског, али и Данила Киша и Милорада Павића, једнако као и Дучића и Настасијевића, Попе, Павловића и Лалића. Десет места која стоје на располагању су сувише тесан оквир да се помене све оно најбоље и највредније, јер је српска књижевност довољно богата да се начини још по један или два таква избора. Па ипак, и када се ограничи на дела која су имала не само највећу

уметничку вредност, него и највећи књижевноисторијски значај, и која нас најбоље репрезентују у свету у коме нам је место, избор је више него импозантан. Уосталом, сваки од писаца који су на овом прекратком списку има и друга дела која су се могла равноправно на њему наћи, од Андрићевих приповедака и *Проклетје авлије*, Црњанских *Сеоба* и *Друге књиге Сеоба* до Кишовог *Породичног циркуса* (*Рани јади*, *Башија њејео*, *Пешчаник*), Пекићевог *Времена чуда* и Павићевих приповедака, а да не помињемо многа антологијска остварења одабраних песника. Уз то, на овом списку мора остати места и за књиге живих, савремених писаца, попут Албахарија и Милосава Тешића, за које још нисмо навикли да су незаобилазна ремек-дела, или за неко дело које још нисмо препознали у свој његовој вредности, као што се то савременицима увек догађа.

ПРОЗА

1. Иво Андрић
НА ДРИНИ ЋУПРИЈА
2. Бора Станковић
НЕЧИСТА КРВ
3. Милош Црњански
ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ
4. Владан Десница
ПРОЉЕЋЕ ИВАНА ГАЛЕБА
5. Меша Селимовић
ДЕРВИШ И СМРТ
6. Данило Киш
ГРОБНИЦА ЗА БОРИСА ДАВИДОВИЧА
7. Борислав Пекић
ЗЛАТНО РУНО
8. Милорад Павић
ХАЗАРСКИ РЕЧНИК

ПОЕЗИЈА

1. Милош Црњански
СТРАЖИЛОВО
2. Лаза Костић
SANTA MARIA DELLA SALUTE
3. Владислав Петковић Дис
УТОПЉЕНЕ ДУШЕ
4. Јован Дучић
САБРАНЕ ПЕСМЕ (1929-1930)
5. Момчило Настасијевић
ПЕТ ЛИРСКИХ КРУГОВА
6. Васко Попа
КОРА
7. Миодраг Павловић
МЛЕКО ИСКОНИ
8. Иван Лалић
ЧЕТИРИ КАНОНА

Чедомир Мирковић

књижевни критичар и директор *Просвете*

БЕЗ НЕДОУМИЦА

Ако је већ пристао да учествује у бирању књига које су у српској књижевности обележиле двадесети век (с нешто помодне еуфоричности, за такве би се књиге могло тврдити да су обезбедиле улазницу за двадесет и први век), учесник у овом ризичном ритуалу и нема право да се вајка и жали на недоумице и искушења. Може, тек узгред, да напомене: (1) да бирајући десет прозних и десет поетских наслова, није ни могао ни хтео да умакне пред неопходношћу да, на сопствени начин, комбинује вредносне и књижевноисторијске критеријуме; (2) да је у нашем веку (нарочито у првим деценијама) објављен и знатан број књижевних дела која би, по профилу и поетичким основама, припадала претходним раздобљима; (3) да се од почетка века до данас српска књижевност, по многим својим особеностима, уклапала – а данас и дефинитивно уклопила! – у токове светских књижевних струјања.

Одлучивши да прва места доделим Бојићевој *Плавој гробници* (у поезији) и *Сеобама* Милоша Црњанског (у прози), накнадно сам постао свестан вишеструке дубинске сродности ова два књижевна дела: и поема и роман садрже спој трагичног и виталистичког у нашој националној судбини. Дакле, и овога пута сам остао заробљеник поимања да су најзначајнија, најбоља и најпознатија дела српске књижевности, ипак, више него (само) уметност речи.

ПРОЗА

1. Милош Црњански
СЕОБЕ
2. Радоје Домановић
СТРАДИЈА (И ДРУГЕ САТИРЕ)
3. Бора Станковић
НЕЧИСТА КРВ
4. Исидора Секулић
ХРОНИКА ПАЛАНАЧКОГ ГРОБЉА
5. Иво Андрић
НА ДРИНИ ЂУПРИЈА
6. Добрица Ћосић
ДЕОБЕ
7. Меташ Селимовић
ДЕРВИШ И СМРТ
8. Александар Тишма
КЊИГА О БЛАМУ
9. Милорад Павић
ХАЗАРСКИ РЕЧНИК
10. Данило Киш
ПЕШЧАНИК

ПОЕЗИЈА

1. Милутин Бојић
ПЛАВА ГРОБНИЦА
2. Лаза Костић
SANTA MARIA DELLA SALUTE
3. Јован Дучић
ПЕСМЕ
4. Владислав Петковић Дис
УТОПЉЕНЕ ДУШЕ
5. Милош Црњански
ЛИРИКА ИТАКЕ
6. Момчило Настасијевић
ПЕТ ЛИРСКИХ КРУГОВА
7. Васко Попа
КОРА
8. Миодраг Павловић
87 ПЕСАМА
9. Бранко Милковић
ВАТРА И НИШТА
10. Десанка Максимовић
ТРАЖИМ ПОМИЛОВАЊЕ